

MYKOLA GOGOL'S WAYS OF EXPRESSION OF CULTURAL IDENTITY IN "EVENINGS ON A FARM NEAR DYKANKA "

MYKOLA GOGOL'UN "DYKANKA YAKININDA BİR ÇİFTLİKTE AKŞAMLAR" ADLI ESERİNDE KÜLTÜREL KİMLİĞİ İFADE YOLLARI

Doç. Dr. Nadiia Senchylo-Tatlilioglu

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Erzurum, TÜRKİYE

ÖZET

Küreselleşen bir dünyada değişen kültürel düzenlerin, "kültürel savaşların" olduğu bir zamanda yaşıyoruz, bu nedenle farklı tarihsel dönemlerde kültürel kimliğin çeşitli çalışmaları araştırmacıların dikkatini çekiyor. Seçkin yazar Mikolai Gogol'un eseri, araştırma için önemli bir kaynak olmaya devam ediyor. M. Gogol, dünya edebiyatının zirvesi sayılan ve ilgisini kaybetmeyen eserlerin yazarı olarak karşımıza çıkıyor. M. Gogol'un iki ciltten oluşan ve dikkatimizi çeken ilk kitabı "Dykanka Yakınında Bir Çiftlikte Akşamlar" (1831-1832) adlı kitaptır. Eserlerde yazar, Ukrayna'daki hayatı farklı tarihsel dönemlerde -17. 18 ve 19. yüzyıllarda- tasvir ediyor. Gogol'un çalışması, tüm dünya için Ukrayna hakkında bir bilgi kaynağı olmuştur. Gogol'ün sanat eserinde kültürel kimliğin ifade edilmesinin başlangıç noktası, ortak değerler, yaşam tarzı, ahlaki ilkeler, zevkler, tercihler etrafında bütünleşmedir. Bu çalışma, yazarın eseri inşa etmek için kullandığı kültürel kimliği ifade etmenin sanatsal yollarını analiz edecektir. Eserin kompozisyon, üslup, tematik seviyelerde analizi, yazarın esere temel oluşturan ana kültürel kimliklerin belirlenmesini sağlamaktadır. Kompozisyon düzeyinde, yazar Ukrayna halk sanatına (şarkılar, efsaneler) hitap eder ve hikâyeleri anlatıcılarla birleştirir. Stilistik ve tematik seviyelerde, örneğin, antitezin sanatsal alımının yardımıyla, M. Gogol, "kendi" ve "yabancı" karşıtlığını gösterir. Bu çalışma, dünyaca ünlü yazar M. Gogol'ün "Dykanka yakınındaki bir çiftlikte Akşamlar" adlı eserinde ulusal bir kimlikle sosyo-kültürel ortamı oluşturan ve temsil eden teknikleri ortaya çıkaracaktır.

Anahtar Kelimeler: Mykola Gogol, ulusal kimlik, kültürel kimlik, antitez, değerler.

ABSTRACT

We live in a time of changing cultural orders, "cultural wars" in a globalizing world, so various studies of cultural identity in different historical periods attract the attention of researchers. The work of distinguished author Mykola Gogol remains an important resource for research. M. Gogol appears as the author of works that are considered the pinnacle of world literature and that have not lost their relevance. M. Gogol's first book, consisting of two volumes and attracting our attention, is "Evenings on a Farm Near Dykanka" (1831-1832). In the works, the author describes life in Ukraine in different historical periods -17th century. It depicts the 18th and 19th centuries. Gogol's work has become a source of information about Ukraine for the whole world. The starting point for

the expression of cultural identity in Gogol's work of art is the integration around common values, lifestyle, moral principles, tastes, preferences. This study will analyze the artistic ways of expressing the cultural identity that the author used to construct the work. The analysis of the work at the composition, style and thematic levels enables the author to determine the main cultural identities that form the basis of the work. At the compositional level, the author addresses Ukrainian folk art (songs, legends) and combines stories with narrators. At the stylistic and thematic levels, for example, with the help of the artistic reception of the antithesis, M. Gogol demonstrates the opposition of "own" and "alien". This study will reveal the techniques that constitute and represent the socio-cultural environment with a national identity in the work of the world famous writer M. Gogol called "Evenings on a farm near Dykanka".

Key Words: Mykola Gogol, national identity, cultural identity, antithesis, values.

1. GİRİŞ

Ünlü yazar Mykola Gogol'un "Dykanka Yakınında Bir Çiftlikte Akşamlar" çalışması, bu alanda yapılan çalışmalar için önemli bir kaynak olmaya devam ediyor (Keskin, 2020; Uzelli, 2003). 1828 yılında, genç Mykola Gogol, kariyer yapma niyetiyle St. Petersburg'a geldi. Daha sonra orada iki ciltlik sanat eserini yayınladı - "Dykanka Dolayındaki Çiftlik Geceleri" adlı eserini 1831 ve 1832 yıllarında yayınladı. Bu eserler çok başarılıydı. Eserlerdeki olaylar Ukrayna'da geçen hikâyelerdi. Bu eserler Rusça yazılmıştır, ancak eserlerinde birçok Ukraynaca kelime ve ifadeyi içeren özel bir dil kullanmıştır. Çocukluğu geleneksel bir Ukrayna ortamında geçen Mykola Gogol, "Dykanka Dolayındaki Çiftlik Geceleri" adlı eserinde, geleneksel Ukrayna lezzetini yabancı bir Rus dilinde aktaramadığı için Rus ve Ukrayna dillerinin unsurlarını birleştirmiştir. Semenchenko'ya göre anadili Ukraynaca olan Gogol, Ukraynalı olması, o dönemin Rusya'da neredeyse hiç bilinmeyen Ukrayna kültürünü bilmesi ve eserlerini çevirmiş olması nedeniyle Rus edebiyatında da önemli bir yer edinmiştir. Böylece, Gogol, Rus okuyucular için de ünlü olmuştur (Семеченко, 2009). V. Ageyeva, bir şair veya romancı için dil değiştirmenin her zaman son derece zor bir süreç olduğunu söylemektedir. Poltava'lı bu büyük yazar için, kendi "iki ruhun" yüzleşmesi" ifadesini kullanmıştır. Diğer taraftan modern bir ifadeyle söylemek gerekirse, "iki ulusal kimliğin yüzleşmesi" olarak da söylenebilir (Агеева, 2019).

1820'lerin ortalarından itibaren Rus edebiyatında milliyet meselesi çok önemli hale geldi. Yeni romantizm gelenekleri, Rus yazarların Batı edebi modellerini kopyalamaktan uzaklaşmasına yol açtı ve halk temaları giderek daha popüler hale geldi. Ukrayna halk şarkıları ve Ukrayna şairlerinin şiirleri bazen Rus dergilerinde yayımlandı. Bu bağlamda, 1827'de Mihail Maksimovich'in Ukrayna şarkılarından oluşan bir koleksiyonu yayımlandı. Ayrıca, "Ukrayna Bülteni", "Ukrayna Dergisi" ve "Ukrayna Almanak" gibi yayınlar da çıktı. Bunlar Ukrayna'da da kısa sürede popüler oldu. Araştırmacı Yuriy Barabash, Gogol'ün eserini ayıran ve onu Rus edebiyatında benzersiz bir fenomen haline getiren özellikler olan "romantik tarihsel gelenek ve onun acımasızlığının komedi ve grotesk unsurlarla, dini katılığın fanteziyle, hüznün kahkahayla birleşimi" olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, yazarın Rusya'daki çalışmalarının başlangıcında orada tamamen bilinmeyen ve bu nedenle egzotik olarak algılanan Ukrayna barok geleneğinden geldiğini iddia etmektedir (Семеченко, 2009).

Hasan Ali Edize göre, “Çiftlik Geceleeri”ndeki hikâyelerin en büyük özelliği bunların idyllique (kır hayatına ait, sessiz, sakin) bir nitelik taşımaları idi. “Çiftlik Geceleeri”nin birinci bölümündeki “Mayıs Gecesi” ile “Soroçyntsi Fuarı” Gogol’un kır yaşamı betimlemelerine en güzel birer örnek oluşturlar (Ediz, 1998).

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; yazarın "Dykanka dolaylarındaki Çiftlik Geceleeri" adlı kitabından yeni ve özgün eserler yaratmak için kullandığı kültürel kimliği ifade etme biçiminin sanatsal yollarını analiz etmektir. "Dykanka Dolaylarındaki Çiftlik Geceleeri" eserlerinin kompozisyon yapısının özelliklerinin analizi ve yazarın sanatsal antitez tekniğini kullanması, Mykola Gogol'un hikayelerinin temelini oluşturan kültürel kimlikleri ortaya konacaktır.

3. METOD

Bu çalışmada, konunun amaçları doğrultusunda, literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler, çalışmanın amacı doğrultusunda betimlenmiştir.

4. ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

4.1. "Dykanka Dolayındaki Çiftlik Geceleeri" Adlı Eserlerinin Kompozisyon Yapısının Özellikleri

Yayıncı, önsözünde "Dykanka Dolaylarındaki Çiftlik Geceleeri" hikâyeleri döngüsünü başlatan arıncı Sarı (Rudiy) Panko'dur. Resmi olarak, "Dykanka Dolayındaki Çiftlik Geceleeri"nin birinci ve ikinci kitaplarının yalnızca giriş bölümünün yazarlığı ona aittir. Diğer hikâyeler, diğer hikâye anlatıcıları tarafından anlatılır. Din katipi (dyachok) Homa Grigorovich, “İvan Kupala'nın Arifesinde Akşamı”, “Kayıp Mektup”, “Büyülü Yer”, Stepan İvanoviç Kurochka (Shponka'nın hikayesi), “korkunç hikayelerin anlatıcısı”, bezelye paniği hikayeyi anlatıyor “Korkunç İntikam”, “Soroçinsky Fuarı” ve “Mayıs gecesi”. Anlatıcıların ve anlatım türlerinin değişmesi - "Akşamlar" da 2 ana anlatım türü, romantik-duygusal ve günlük-taşralı - döngünün uyumlu bir kompozisyonunu ortaya çıkartmıştır.

Bu nedenle, örneğin, V. Gippius, döngüde dört kompozisyon çifti seçmiştir. Bunlar sırasıyla şunlardır:

- 1) Bir halk biçimine sahip bir diyakozun 2 öyküsü ("Kayıp Mektup" ve "Büyülü Yer")
- 2) Hafif güçlerin şeytani olanlarla rekabetini daha ciddi bir şekilde anlatan 2 aşk hikayesi ("Mayıs Gecesi" ve "Noelden Önceki Gece")
- 3) İblislerle tartışmaya çalışan herkesin öldüğü iki peri masalı-trajedi ("İvan Kupala'nın Arifesinde Akşamı" ve "Korkunç İntikam")

4) Demonolojinin dışında kalan 2 hikâye (“Ivan Fedorovich Shponka ve teyzesi”) ve (“Sorochyntsi Fuarı”) (Гиппиус, 1994).

Mykola Gogol'un Ukrayna halkından veya yazarın eserlerinden alıntılar kullanması da hikâyelere bir kompozisyon duygusu veriyor. Örneğin: "Sorochyntsi Fuarı" hikâyesi eski bir efsanenin sözleriyle başlar:

« Мені нудно в хаті жить.
Ой, вези ж мене із дому,
Де багацько грому, грому,
Де гопцюють все дівки,
Де гуляють парубки!» (Гоголь: 2017).

"Sorochyntsi Fuarı"nın ikinci bölümü, eski bir Ukrayna komedisinden sözlerle başlıyor:

«Що, боже то мій, госпode! чого нема на той ярмарці! Колеса, скло, дьоготь, тютюн, ремінь, цибуля, крамарі всякі... так, що хоч би в кишені було рублів і з тридцять, то й тоді б не закупив усієї ярмарки» (Гоголь: 2017).

Bu çalışmanın üçüncü ve dördüncü bölümleri, Ukrayna edebi dilinin kurucusu sayılan Ivan Kotlyarevsky'nin "Aeneid" adlı eserinden şu sözlerle başlamaktadır:

«Чи бачиш, віи який парнище?
На світі трохи есть таких.
Сивуху так, мов брагу, хлище!

«Хоть чоловікам не онее,
Та коли жінці, бачиш, тее,
Так треба угодити...» (Гоголь: 2017).

Beşinci bölümün başında Mykola Gogol, bir Ukrayna halk şarkısından sözler kullanıyor:

«Не хилися, явороньку,
Ще ти зелененький;
Не журися, козаченьку,
Ще ти молоденький!» (Гоголь: 2017).

Dokuzuncu bölüm bir halk masalından alıntılarla başlamaktadır:

«Ще спереду і так, і так;

А ззаду, ей же ей, на черта!» (Гоголь: 2017).

On birinci bölümde, metinden önce bir ata sözü gelmektedir:

«За моє ж жито та мене й побито». (Гоголь: 2017).

On ikinci bölümde Ukraynalı yazar Hulak-Artemovsky'nin "Bay ve Köpek" masalından şu sözler aktarılmaktadır:

«Чим, люди добрі, так оце я провинився?
За що глузуйте? – сказав наш неборак. –
За що знущаетесь ви надо мною так?
За що, за що?» – сказав, та й попустив патьоки,
Патьоки гірких сліз, узявшись за боки» (Гоголь:
2017).

Sorochyntsi Fuarı'nın on üçüncü bölümünde, Mykola Gogol Ukrayna halk şarkılarından alıntılar yapmaktadır:

«Не бійся, мотінко, не бійся,
В червоні чобітки обуйся.
Топчи вороги
Під ноги;
Щоб твої підківки
Бряжчали!
Щоб твої вороги
Мовчали!»; (Гоголь: 2017).

«Зелененький барвіночку,
Стелись низенько!
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься близенько!

Зелененький барвіночку,
Стелись ще нижче!
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься ще ближче!» (Гоголь: 2017).

"Mayıs Gecesi" hikayesinde Ukrayna halk şarkılarından alıntılar da dikkatleri çekmektedir:

«Сонце низенько, вечір близенько,
Вийди до мене, мое серденько!» (Гоголь:
2017).

«Ой та, місяцю, мій місяченьку!
І ти, зоре ясна!
Ой, світить там по подві'рі,
Де дівчина красна» (Гоголь: 2017).

"Noelden Önceki Gece" öyküsünde Kazak şarkısından ve Noel tatillerinde söylenen geleneksel Ukrayna şarkılarından alıntılar görülmektedir:

«Мені з жінкою не возиться...» (Гоголь: 2017).
«Щедрик, ведрик!
Дайте вареник,
Грудочку кашки,
Кільце ковбаски! (Гоголь: 2017).

Birincisi, yazarın böyle bir kompozisyon kararı, eserlerde ön plana çıkarılan kahramanların kültürel kimliğini ve olayların meydana geldiği geleneksel kültürel arka plan vurgulanmaktadır. İkincisi, Mykola Gogol, Ukrayna halk sanatının tür çeşitliliğine ve zenginliğine açıkça işaret etmekte ve böylece eserlerinde kültürel kimliğin ifadesini açıkça vurgulamaktadır.

4.2. Mykola Gogol'ün Kültürel Kimliği ve Sanatsal Antitez Tekniğinin Kullanımı

Antitez; daha fazla inandırıcılık için izlenimleri geliştirmek için iki karşıt fakat ilgili kavramın, fenomenin, şeyin, fikrin ve görüntünün kasıtlı olarak vurgulanan yan yana getirilmesinden oluşan retorik bir figürdür. Bu nedenle I. Kochan şunları belirtmektedir: "Modern dilbilim ve retorikte antitez, içerikte zıt, zıt kelimelerin (imgelerin) yan yana gelmesi olarak anlaşılır"(Kochan, 2008). L. Palyuga'ya göre, dildeki zıtlıklar temelinde, genellikle antitez gibi popüler bir üslup figürü yaratılır – belirli yaşam gerçeklerini, fenomenleri, düşünceleri, görüntüleri birbiriyle karşılaştırmak, güçlendirmek için bir yan yana koyma. anlatılmak istenenin izlenimi, anlatılması, bir şeyin vurgulanması, daha canlı yansıtılması için geçerlidir (Палюга, 2006).

Mykola Gogol eserlerinde sıklıkla antitez kullanır. İyi ve kötüyü, kahkaha ve hüznü, güzellik ve çirkinliği, köy ve şehri, zenginlik ve yoksulluğu, Ukraynalılar ve Moskovalıları, gece ve gündüzü, aydınlık ve karanlığı vs. sürekli olarak karşılaştırır.

Antitezin kabulü, temel özellikleri paralellik ve simetri olan, ifadenin kendine özgü bir sözdizimsel bileşimini gerektirir. Antitezin dilbilimsel ve estetik kategorilere ait olmasını mümkün kılan özellikler bunlardır.

Mykola Gogol, "Dykanka yakındaki bir çiftlikte akşamlar" adlı eserinin önsözünde, asil ve çiftlik yaşamını ve Ukrayna köy akşamlarını şehir balolarıyla karşılaştırır (antitez – balo – gençlik eğlencesi (вечорниці)). «Это у нас вечерницы! Они, изволите видеть, они похожи на ваши балы; только нельзя сказать чтобы совсем. На балы если вы едете, то именно для того, чтобы повертеть ногами и позевать в руку; а у нас

соберется в одну хату толпа девушек совсем не для балу, с веретеном, с гребнями...».

Bir düşün – cenazesinin antitezi, "Sorochyntsi Fuarı" hikayesinde de görülebilir: «...только не будет музыки на нашей свадьбе: будут дьяки петь вместо кобз и сопилок».

Kantor Foma Hryhorovych'in görünüşünün ve alışkanlıklarının açıklaması da antitez aracılığıyla gerçekleştirilir:

«Он никогда не носил пестрядевого халата, какой встретите вы на многих деревенских дьячках; но заходите к нему и в будни, он вас всегда примет в балахоне из тонкого сукна, цвету застуженного картофельного киселя...»;

«Никто не скажет также, чтобы он когда-либо утирал нос полою своего балахона, как то делают иные люди его звания; но вынимал из пазухи опрятно сложенный белый платок, вышитый по всем краям красными нитками».

Ya da "Sorochyntsi Fuarı" öyküsünde gencin giyimi de antitez üzerinden değerlendirilmektedir: «Одна свитка больше стоит, чем твоя зеленая кофта и красные сапоги».

Gogol, Dykanka Çiftliği'ni St. Petersburg şehriyle (köy ve şehrin antitezi) karşılaştırır.

«И то сказать, что там дом почище какого-нибудь пасичникова куреня. А про сад и говорить нечего: в Петербурге вашем, верно, не сыщете такого»... «...дороги по хуторам нашим не так гладки, как перед вашими хоромами».

Bu nedenle Mykola Gogol, karşılaştırmalarda antitez kullanır ve tasvir edilen olaylardan, görüntülerden veya karakterlerden sürpriz etkisini artırır. Yazar, antitez yardımıyla öykülerde kültürel kimlikleri seçmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mykola Gogol, "Dykanka Dolayındaki Çiftlik Geceler"de Ukraynalıların kültürel kimliklerini yeniden canlandırmıştır. Bu katkıları şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Belirli bir yazar tavrıyla, Ukraynalıların kültürüne ilişkin derin bilgi ve anlayışa dayanan Ukrayna halkının yaşamının orijinal renkli resimlerini yeniden yaratmıştır.
- 2) Eylem yeri (zaman ve mekan) orijinal Ukrayna toprağı, yazarın anavatanı olan Poltava bölgesidir. Yazar, Ukraynalıların gelenek ve göreneklerini, kutlamalarını, günlük yaşamlarını, alışkanlıklarını vb. şimdiye kadar bilinmeyen, gizemli ve çok renkli dünyasını okuyucuya göstermiştir.
- 3) İşlerin merkezinde derin ve gizemli bir "Ukraynalı ruhu" ya da diğer kimliklere zıt bir Ukraynalı kimliği vardır. Yazar, Ukraynalıların kültürel kimliğini vurgulamak için antitez kullanmıştır.
- 4) Eserlerin duygusal yapısı hem hüzün hem de neşe açısından zengindir, okuyucuya çeşitli duygular hissettirmektedir: Komik kahkaha, hüzün, trajik deneyimler. Böylesine duygusal bir dünya, Ukrayna folklorunun ve

dolayısıyla 17. ve 19. yüzyılların edebi geleneğinin de bir karakteristiğini yansıtmaktadır.

Mykola Gogol'un öykülerindeki kültürel kimlikler, sanatsal antitez tekniği sayesinde ifade edilir. M. Gogol'un "Dykanka yakındaki bir çiftlikte akşamlar" öykülerindeki kültürel kimlikler, "kendi ve yabancı" veya "kendi ve yabancı kültürel çevre" olarak bölünme yoluyla oluşturulur.

KAYNAKLAR

Ediz, Hasan Ali (1998). Gogol Üzerine. Gogol. Mayıs Gecesi. Engin Matbaacılık Topkapı. İstanbul.

Keskin, U. (2020). Gogol'un Yaşam Öyküsünün Eserlerindeki Yansımaları. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi , 5 (1) , 307-323 . DOI: 10.31454/usb.723550

Uzelli, G. (2003). Gogol Gerçekçiliği ve Rus Resim Sanatındaki Yansımaları. Sanat Tarihi Yıllığı , 0 (16) , 89-106 .

Агеева В. (2019). Как Гоголь с Мицкевичем высмеивали россиян. <https://www.bbc.com/ukrainian/blog-history-russian-47775877>

Гиппиус В.(1994). Гоголь. (Судьбы. Оценки. Воспоминания. XIX–XX вв.). СПб: Logos. <http://feb-web.ru/feb/gogol/critics/gzd/gzd-009-.htm>

Гоголь М. (2017). Вечори на хуторі біля Диканьки : повісті / Микола Гоголь; пер. з російської. Навчальна книга - Богдан. Тернопіль.

Кочан І. М. (2008). Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. посіб. Знання, Київ.

Полюга Л. М. (2006). Повний словник антонімів української мови. Довіра, Київ.

Семенченко О. (2009). Микола Гоголь як провідник української культури у світ. <https://web.archive.org/web/20170113012200/http://www.radiosvoboda.org/a/1566234.html>.